

Вселюдне, рівне просте

і потайне виборче

право.

10.
Борітеся—поборете.

Ів. Алексєєв.

Вселюдне, рівне просте
і потайне виборче право.

№ 3.

Лерероб. А. З.

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

СОЦІЯЛИСТИЧНО РЕВОЛЮЦІЙНЕ ВИДАВНИЦТВО

„Р У Х“

Харків, Ярославська, 21.

ХАРЬКІВ.

Друкарня „Печатне Діло“, Конторська, Клещевський, 3.
1917.

Треба читати так

Є—так як Ї
Й—як Ы
Е—як Э.

Львів. Бібліотека
АН. УРСР

Вселюдне, рівне, просте і таємне виборче право.

30956

Зараз скрізь балакають і по всіх газетах пишуть про Установчі Збори (або Учредительное Собрание). Треба, кажуть, скликати Установчі Збори, яко мога швидче і по правилу, не так, як колись скликали Думу Державну. Треба зробити так, щоб вибирав і багатий, і бідний, і вчений, і невчений, і чоловік, і жінка.

Тільки ж в такій великій землі як наша Україна, не можна всім зібратися в одно місце і зразу рішити своє діло. Замість того треба посилати до столиці своїх вибраних людей. Вони там і становлять, який найкращий лад завести у нас. Звісно, що до такого важного діла треба вибирати найкращих і найрозумніших людей.

І в газетах пишуть і оратори кажуть скрізь: домогайтесь того, щоб Установчі Збори були скликані на основі вселюдних простих, рівних і по-

Львівська державна
наукова бібліотека

1070

тайних виборів. Подивімось, що значать ті слова бо багато людей зараз тільки вперве чують їх.

1. Вселюдне виборче право.

Вселюдне виборче право визначає, що всяка людина може вибирати депутата; треба тільки, щоб така людина не була позбавлена виборчого права судом, щоб вона була дорослою і не божевільною. Всі чоловіки і жінки, парубки й дівчата і пани і селяне й робочі—всі мають право вибирати депутата.

В Росії живе зараз багато народів: руські, українці, поляки, латиші, литовці, жиди, волохи, грузини, фінляндці то що. Є багато губерній, де живуть народи, що й балакати не вміють по руські (у нас кажуть, по панські). Руських в Росії менче ніж половина, а то все українці, білорусі, поляки, жиди, татари і другі народи.

Старе правительство усякими способами давило, гнітило сих народів. Нам українцям не давали балакати по-своєму, не вчили дітей по школах так, як вони дома балакають, не давали книжок по нашому печатати; жидам не давали жити, де вони хотять, не пускали ні на яку службу. Ні одному народу старе правительство не дозволяло заводити в себе дома своїх порядків. А вони ж як і руські одбували всякі повинности, платили податки, служили в салдатах. То було дуже несправедливо.

Тепер треба дати всім народам право вибирати депутатів.

Треба дати право виборів і жінкам. Усім звісно, що жінки, особливо тепер, ведуть велику торгівлю. Багато женок по селах тепер самі хозьяїнують: орють, сіють, косять і отбувають усякі повинности, платять податки. Значить, і вони мають право заводити закони і про землю і про податки.

Скільки годів треба для того, щоб мати право вибирати депутата?

Не скрізь одинакові на се закони є. От у Данії тільки той має право вибирати, кому більше 30 годів, в Бельгії 25, у Франції 21, а в Швейцарії 20. Для робочих людей краще починати з 20 год ось через що:

В сих літах людина вже доросла і вже добре може знати життя і потреби народні. На селі багато хлопців 20 літ жонаті і вже самі хазьяїнують. В городі починають робити в майстернях та фабриках ще малі хлопчики. Їм дуже важкі теперішні закони про страхування, про робочий день і плату. А важка робота і злиденне життя швидко старіє робочого. Убогі й так далеко менче живуть, ніж багаті. Через те їм важно мати право виборів ранніше, скажемо, з 21 года. Один учений вищитав, що тих людей, які мають з 21 до 25 год, одна шоста, або одна сьома частина з усіх тих, що

мають право вибирати. Аби так постановили, щоб починати з 25 років, то в Росії мільйони найсміливіших людей не могли б вибирати депутатів. От що визначають 4 роки.

Також треба доглядати, щоб якимось инчим способом не увірвали прав у робочих людей.

Часто щось там невеличке багато значить. В де яких державах треба, щоб виборець прожив на селі чи в городі год або пів року, тоді тільки він матиме право виборів. Такий порядок дуже поганий для селян та робітників, бо вони, шукаючи заробітку, частенько, переїзять з одного місця на друге,

Цілі мільйони селян влітку йдуть на заробітки в чужі губернії та й там переходять часто з одної якономії в другу. Аби вони могли вибирати тільки там де народились, то добра б половина з них не мала б права вибирати депутатів.

Коли вибори почнуться влітку, то цілі мільйони заробітчан не зможуть вибирати депутатів. А хіба ж се справедливо? Чого ж воно так, що вибирати має право тільки той, хто живе в своєму селі чи городі? Аби вибирали депутатів в земство городську думу або волость, то ще б нічого. Там балакатимуть про місцеві справи і туди треба людей придатних до того города чи там губернії. А на установчих Зборах (Учредительном Собраніі) встановлятимуть закони для всієї держави, для всіх

людей. Через те й вибирати мають право всі, де б їх вибори не застали.

Не можна й до такого допускати, щоб вибирали тільки грамотні та вчені. Тоді б у Росії половина людей не могла б вибирати. Правда, дуже шкода, що в нас так багато людей темних, що не знають ні своїх інтересів, ні інтересів цілої держави. Так вони ж не винуваті, ще їх не вчили, та вони таки й розберуть, хто їм друг і кого треба вибирати.

Також несправедливо давати виборче право тільки тим, хто плате, приміром, 10 руб. податків, або 50 руб. за квартиру в год. Аби такого закона було заведено, то селяне і робітники зовсім не мали б виборчого права. Робітники часто своїх квартир не мають, а наймають кімнату або куточок і платять небагато. На багатьох заводах і фабриках їм дають безплатно казарми. Звичайно, що вони б не могли тоді вибирати депутатів.

На селах теж не всі дорослі могли б подавати свого голоса, а тільки хазяїни. Вони платять податки, тільки вони й мали б право вибирати. А в семьї часто, крім хазяїна є ще дорослі робітники й робітниці. Тоді б вони не мали права голоса, а всім орудовали б старі та багаті, як було й раніше, от ми й бачимо, що вибори будуть вселюдними тільки тоді, коли всі, як єсть, дорослі люде вибиратимуть послів.

2. Рівне виборче право.

Англіїці кажуть: «одна людина може мати тільки одного голоса». Кожна людина, багата чи вбога, вчена чи невчена, дворянин чи мужик має тільки одного голоса.

Раніше у нас такої рівності не було. В Думу Державну поміщики вибирали більше депутатів ніж усі селяне. А селян в губернії живе в 20 або 30 разів більше ніж поміщиків.

Е багатії що можуть подавати свого голоса по де кілька разів: раз як поміщик, вдруге як хазяїн дома, втретє як фабрикант або купець. Такий, багач подавав раніше свого голоса в різних містах, де він має економії, заводи, фабрики, шахти, то що.

Треба зробити так, щоб одна людина, подавала свого голоса тільки в одному місці. Коли він подав свого голоса тільки в одній губернії, то в другій йому не дадуть уже сього зробити, хоч би в його все добро там було. На квитку, який дають кожному виборцеві, про се надписують.

Въ багатьох державах багатії прибрали всяких способів, щоб такої рівності не було. В Англії той, хто має дома в різних уїздах, може вибрати въ кожному уїзді. Через те що вибори одбваються не в один день, то багач і вибирає не один раз. Дочого ж такий порядок доводить?

Въ одному уїзді та було півтори тисячі хазяїнів, що свої дома мали, а ніколи в них не жили. Недавно там були дуже важні вибори. Треба було піддержати хорошого міністра і вибрати хорошого депутата. Щоб помішати сьому, тих багатіїв і викликали відусіль. Одні кинулися з Франції, другі з Бельгії. Вони скрізь подали свої голоси проти міністра і вибрали свого депутата. З їхнього боку стало на 117 голосів більше; аби вони не могли лишній раз голосувати, подужав би той депутат, що стояв за народ.

106
Можна ще й другими способами зробити так, щоб рівности виборчого права не було. Для того щоб зручніше було вибирати, країну ділять на виборчі округи, і точно встановлюють на скільки тисяч житилів припадає один депутат. Такого порядку треба додержуватись по всіх округах. Приміром, коли одного депутата вибирають 100 тис., то там де 200 тисяч виборців вибирають 2, де 400 тис. — 4 і то що.
Тільки ж

Въ Германії такий порядок був дуже не до вподоби міністру Бісмарку і він викинув таку штуку: він поділив усю Германію на округи з одинаковим числом житилів. Скоро ті округи, де жили освічені робочі, поробилися дуже великими, а ті округи, де люди жили найтемніші-маленькими. А кожний округ вибирає тільки одного депутата.

Через те коли перелічили голоси, що були подані за робочих депутатів то их було 3 мільйони, вибрали вони тільки 80 депутатів. За другу партію подало 2 мільйони голосів, а вибрано 100 депутатів. За кожного робітника було подано 37 тисяч голосів, а за других депутатів тільки 18 тисяч. Вийшло так, що 2 голоси робочих рівні одному голосу селянина.

І де далі то нерівність побільшується, бо в городах людей прибавляється, а в селах зменшається. Городські округи робляться більшими, а сільські меншими. Через те й виборчі права городських робочих зменьшуються.

Треба, щоб округи мали однакове число жителів і через те треба через кожні 10 років переписувати все населення. Коли в одному окрузі населення стало більше, а в другому менше, то треба змінити й виборчі округи.

3. Просте виборче право, хоч

Щоб до Установчих Зборів (Учредительнаго Собрания) попали справді друзі народа, нам треба простих виборів, коли виборці вибирають депутата просто до Установчих Зборів, а не так, як вибирались депутати в Думу Державну. По городах зараз вибори двох та трьох-степенні. Спочатку ви-

бирають виборщиків, а ті вже з поміж себе вибирають депутата.

Робочі ж вибирають повномочних, повномочні — виборщиків, а ті вже депутатів. Для селян зроблені аж чотирьохступенні вибори. Спочатку всі дорослі селяне вибирають особливих виборних на волосний сход; ті вибирають по 2 повномочних в уїзд, з уїзду вибирають виборців до губернії і вже вони тільки вибирають депутатів. Коли так просіяти, то депутати зв'язані будуть з виборцям, а не з народом. Виборців мало, на їх можна наполягти, залякати або підкупити. Підкупити ж або залякати десятки тисяч людей не можна. Кожний вибиратиме такого депутата, якого він схоче, який оборонятиме його діло в Установчих Зборах. От тоді депутат справді буде народним вибранцем бо за його подали свої голоси більшість людей.

Треба тільки зарані знати, що то за людина депутат, що він дума і як обороня народне діло. Тільки ж як се зробити?

Раніше ніж вибрати депутата, партії скликають сходи і зібрання, де з кожної партії розказують про те, чого ся партія домогається і якими способами вона хоче зробити лучим життя робочих людей.

Кандидат, се той кого хочуть вибрати в депутати. Кожний кандидат і каже по разному, роздає книжки, листки та газети, і кличе в свою партію. Кожний

виборець повинен розібрати який депутат найбільше підходящий і надешніший і за нього подати свого голоса. Од кожної найменшої людини залежить (зависить), які депутати будуть на Установчих Зборах. Особливо се важно зараз бо Установчі Збори ришать долю всього нашого. Вони постановлять, що робити з землею і лісом, який завести лад в державі, чи царський, чи просто громадський або республіку. Воно ж установить і те, як житиме кожний народ, настанове нові закони про робочих і. т. д.

Такого важного діла не можна комусь до-ручати, треба самому подавати свого голоса просто за депутата. Тільки тоді депутати будуть такі, яких народ хоче.

4. Потайні вибори

Тепер у нас воля і через те багато людей не понімають, на що потайні вибори. То раніше можна було таїтися, а тепер на що? То ж старе правительство виробляло всякі діла тайно і дурило народ? Не має бува тут якої западні? Чого привселюдно не можна сказати кого вибираєм?

Потайні вибори зовсім не визначають, що послів вибиратимуть десь в суточках і дозволятимуть обдурювати народ. Навпаки, тоді кожний депутата вибиратиме по совісті, тільки знатиме про се він сам,—то буде його тайна.

Коли він схоче сказати, кого він вибирає, діло його, коли ж ні, ніхто про се не знатиме. То вже діло кожного виборця.

Потайні вибори хороша штука для робочого люду.

Коли селянин, робочий, або приказчик не боятимуться своїх хазяїнів, то вони виберуть таких депутатів, яких треба їм. Коли вибори будуть відкритими, сього не зробиш.

Кожний чоловік стоїть за свої інтереси і ті інтереси у кожного свої. Селяне хочать дурно взяти поміщицьку землю, а поміщик хоче вдесятеро зідрати з селянина, робочий хоче менше робити і більше грошей за свою роботу получати, а багатий хазяїн хоче менше платити і більше мучити робочого, бо йому ж вигідніше. Кожен про себе дбає. Значить і до Установчих зборів (Учредительнаго собранія) вони вибиратимуть різних людей і всяк старатиметься вибрати як найбільше своїх депутатів.

Кожний поміщик, фабрикант і хазяїн заставлятиме подавати голоси за його кандидата. Коли відкрито вибиратимуть, то хазяїни знатимуть, за кого голосує їхній робочий і можуть його налякати:

Фабрикант — прогнати робочого зі служби, поміщик не дати землі селянинові, багатій може

заялякати тих, хто йому винен гроші. І бідні селяне та робітники вибрали б такого депутата, як того хочеться багатіям. Такі вибори неправильні і несправедливі.

Коли ж вибирають тайно, то в депутати пройдуть такі люди, що робочих людей оборонятимуть та й на вибори піде більше людей.

Зараз у нас багато людей заяляканих начальством. Вони бояться открыто голосувати і на вибори не підуть. Їхні голоси пропадуть дурно. Коли ж вони знатимуть, що за ними ніхто не слідить, вони теж подадуть свої голоси і допомогуть вибрати хорошого депутата.

Тільки тоді, коли народ подаватиме голоси потайним способом, можна вибрати хороших депутатів.

По других державах вже на своїй спині люде взнали, що то є открыті вибори і завели тепер потайні. За такі потайні вибори вони билися проти поміщиків та фабрікантів десятки годів.

От Англійці 600 годів вибирали открыто. Сходились до купи і вибирали того, за кого більше було піднято рук. Иноді просто питали кожного, за кого він подає свого голоса. Здається дуже просто.

Аж ні. Тут орудували багатії. Бідних людей напували, роздавали їм гроші, на непокірних на-

сварялися і таким способом заставляли їх голосувати за багатійських кандидатів. Іноді на таке діло багатії витрачали мілійони рублів грошей.

Коли ж народ побачив такий нелад, то почав домагатися, щоб вибори були потайні, а багатії ніяк не хотіли сього. Більше як 35 років були англійськи робочі люди за потайні вибори і таки в 1872 році завели. Тоді вже не вигодно стало багатіям підкупати і напувати народ, бо що ж гроші візьме, а голосує, за кого хоче. На те й вибори потайні.

Тільки треба дивитися, щоб вибори були справді потайними.

Вибори йдуть так: на окремому листочку пишуть ім'я кандидата і при свідитилях кладут того листка в ящик.

А як хто писати не вміє, що тоді робити?

Адже ж їх знайдеться цілі мілійони. Щож, хіба ім зовсім не подавати голосів? Так тоді половина виборців буде без виборчих прав. А таку труднацію можна легко обминути.

Кожна партія ім'я свого депутата писатиме на карточці якогось одного цвіту, або червоній, або жовтій, або зеленій. Скільки партій, стільки й листків разного цвіту.

Тоді й неграмотний легко вибере свого депутата і подасть за його голоса.

Щоб ніхто не знав, який у виборця листок, його кладуть в конверт. Такі конверти роздають за гроші усім виборцям.

Листок ще дома можна положити в конверта, ніхто не бачитиме за кого чоловік подає голос.

Такий конверт кладуть в ящик, коло якого стоять люди вибрані од різних партій. Вони й дивляться, щоб не було якого мошенства.

От бачите, для того, щоб послати справді хороших депутатів на установочні збори, нам треба завести вселюдне, рівне, просте и потайне виборче право.

Хай і у нас такі права будуть. Так кого ж тоді вибирати? Хто має право бути депутатом?

Кажуть, що видавати закони можуть тільки вчені, поважні, старі та багаті люде. В Австрії та Прусії заведено, щоб депутатаві було більше 30 років, тоді його вибирати можна, у Франції треба щоб депутатаві було не менше як 25 років, а в Португалії можна тільки того вибирати, хто за год має прибилі більше як 800 карбованців.

Отаки штуки роблять наші для того, щоб в депутати та не попав чоловік бідний, той хто стоятиме за народ.

Народ дураків не вибиратиме, бо погані ж закони йому на своїй спині треба переносити.

Часто й серед молодих і особливо серед бідних багато розумних людей, що можуть хороші закони завести, а народу треба знання та голова депутата, а не його гроші, Найсправедливіше, коли кожний, хто вибирає, має право бути вибраним в депутати.

Вибранному депутатові треба платити за його роботу, бо инакше ні йому, ні його сімейству ні нащо буде жити.

Щоб робити в Установчих зборах (Учредительном собраніі) йому ж треба покинути всю свою роботу. Коли б депутатові не платили, то ні робочі, ні селяне не схотіли б депутатами бути й прийшлося б вибирати багатіїв.

В Англії депутати ніякосінької плати не получают, через те в їхній думі (парламенті) сидить 600 багатіїв і тільки 15 робочих.

В Германії і доси не платять депутатам і робочі на свої гроші содержать своїх депутатів. Що року вони на се діло витрачають 20 тисяч карбованців. Німецьки робочі давно бьются за те, щоб усім платили. А то виходе так, що багатії дурно роблять „з чести“, а бідні за гроші.

Коли в Росії була Дума Державна, то багато депутатів почали під суд за те що просто в очі казали правду міністрам. Треба щоб на Установчих Зборах такого не було. Кожний депутат каза-

тиме по совісті. Ніхто не може арештувати і посадить в тюрму депутата за сказане слово. Депутата можна арештувати тільки з дозволу самих Установчих Зборів.

Отсе ті правила, які треба добре пам'ятати кожному з нас. Діло дуже важне. Треба настановити в нашій землі такий лад, щоб усім було добре. Значить і депутатів треба вибирати таких, щоб вони дбали про щастя народне. Для сього слід скликати частенько, сходитись балакати про се. Слід закладати в кожному селі свою партію соціалістів-революціонерів, або партію „Земля і Воля“ і вписувати путящі книжки, газети то що. Закликати од партії ораторів. Діло велике й важне, давайте разом візьмемося до роботи!

20 коп.

0,48 коп

1986

Українська Партія Соціалістів-Революціонерів

Харківський Комітет
Міститься на Ярославські 21.

Видавництво „РУХ“.

Роспродано:

Коряк „До брами“.

Чарнота, Молодо-мініанство і старо-мініанство.

Вийшли з друку:

1. Л. Толстой. Невже так треба.
2. Качинський. Що робити з землею.
3. Алексєєв. Вселюдне рівне, просте і по-
тайне виборче право.

Ціна 10 коп.

1070

РА

рл 1070

Вселюдне, рівне просте

і потайне виборче

право.